

Spomenuti nam je jošte, da imade i takovih prava, koja potiču iz davnine, gdje se često nije pazilo na sve eventualne slučajeve. Odtud nastaju u sadanjosti kolizije daleko veće — a ideja blagohotnosti traži dosljedno, da se onakvo pravo dokine. A smie li se to učiniti? Ne smie. U takvu slučaju dozvoljeno je samo truditi se oko uvidjavnosti ovlaštenika, koji bi mogao za obće dobro — što no ga blagohotnost preporuča — pregorjeti svoje pravo; nu nipošto se ne smie na račun blagohotnosti kršiti pravo, koje imade svakako prednost pred materijalnom probiti, ako se poglavito samo ova protivi staromu pravu.

Sve kolizije, napose pako ove posljednje, neće se moći upotrebiti u naučanju povjestnom, osim ako bi ono sizalo mjestimice i u privatni život kojega naroda — što bi za više gimnazijske razrede barem opravdano bilo. Mi smo te kolizije ipak naveli: dielom što se često javljaju — osobito u manjega naroda — uslied razvijajućih se viših interesa; dielom opet što i one kao i sve ostale potvrđuju gore spomenutu činjenicu, da se oko blagohotnosti kreću druge ideje kao planeti okolo sunca. Sve kolizije najpovoljnije riešava ideja blagohotnosti; na nju se moramo vazda pozivati, k njoj se vazda uticati kao svadjajuća se djeca k mirećoj majci.

U neizbježive kolizije s idejom pravnom dolazi ideja pravednosti; a s obima ideja blagohotnosti. Pravno društvo — kako rekosmo — traži po pravu imovinskom jednakost dobarâ. Svi imadu sve svakomu prepustiti, i to zato, da nitko ne zapodieva pre. Ako li svi sve svakomu prepuste, onda su svi jednako blagohotni. Nu ideja pravednosti zahtieva, da se svako dobro djelo nagradi. U spomenutom slučaju morat će biti nagrade jednake.